

Fageca i Famorca - Terres del secà i la muntanya valencianes

Joan SEGUÍ

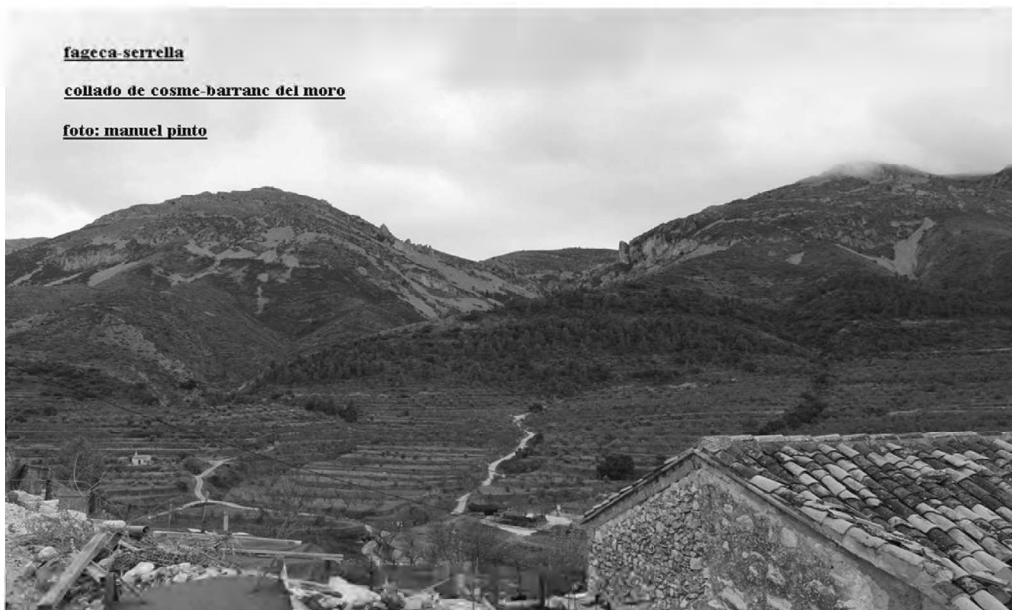
Museu Valencià d'Etnologia

Les poblacions de Fageca i Famorca pertanyen hui a la comarca del Comtat, un manoll de muntanyes i valls acaragolades a l'extrem oriental del sistema prebètic que, seguint la seua orientació SW-NE, s'endinsen cap a la Marina veïna i la mar. El paisatge de Fageca i Famorca té una personalitat fortament definida per dues muntanyes: la Serra d'Alfaro, al Nord, i la Serra de Serrella al sud. Alfaro, de relleu més suau, molt desforestada, és una serra de fàcil accés, acarasolada, amb avencs, coves i covetes que la foraden i se'n beuen l'aigua (s'hi troben ben pocs punts d'esbeurada i la majoria són de captació per infraestructures fetes per l'home). L'escàs sòl disponible fa que es vegen poques terrasses de conreu, només algunes taques vinculades a la pacienciosa faena de crear "parats", fent servir la força de l'aigua d'avinguda als barranquets, i alguna que altra terrassa en les escases llomes carneses que afloren ací o allà. La Serrella, per la seua banda, alça el seu relleu calcari dins del paisatge local de forma molt més contundent. Amb pics per damunt dels 1100 metres dins dels termes municipals de Fageca i Famorca (Mallada dels Llops, Pla de la Casa), les seues vessants concentren bona part de les terrasses de conreu que han treballat fagequins i famorquins, hui entapissades d'oliveres i ametlers però que fa només 50 anys estaven cobertes per cereals, llegums i vinya. La Serrella és una serra generosa en bona mesura, ho és en la seua espectacularitat (relativa però clarament apreciable per desplegar-se tant propera a la mar), ho és en l'aspecte patrimonial (torretes medievals, coves prehistòriques, tancats de pastors, marges de llauradors) i ho és també, sempre en termes relatius, en la coberta vegetal que la cobreix (del Racó dels Teixos al Carrascal, de la Peña l'Edra a la Font Roja de Quatretondeta).

Totes dues poblacions són de fundació indeterminada des del punt de vista cronològic, però de clar origen islàmic. L'àrea està ocupada, com a mínim, a partir del Paleolític, i potser fóra transitada de molt abans. A la fixació d'un poblament estable durant el Neolític i primers metalls li va seguir la xarxa de poblats ben estructurada del període ibèric, el període romà –amb traces d'algun assentament rural, i, després d'uns segles amb poca informació arqueològica, l'ocupació islàmica. D'aquesta se n'han trobat ja alguns testimonis ceràmics incipients, del segle VIII, al terme de Fageca. Allò que està ben clar és que seran les poblacions musulmanes les que definiran els trets de l'assentament actual i potser també l'organització general del territori que hui conforma els termes municipals de Fageca i Famorca.

La població de religió islàmica no abandonarà aquestos pobles fins l'expulsió general dels moriscos al 1609. D'aquesta gent en saben alguna cosa, ben poc si es compara amb el que per exemple sabem del poblament romà o fins i tot de l'ibèric. Hem pogut localitzar traces d'alguns dels darrers moriscos de Fageca a llistats com ara el dels "morisquillos", i sabem que alguns van fer vida servint a cristians vells en llocs com ara Oliva... però poc més. Encara queda molt per aprendre d'ells en allò tocant a l'organització social i/o el món ritual.

La població cristiana actual té el seu origen majoritari en el procés de repoblació que es va engegar als anys posteriors a l'expulsió (al 1611 arriben els nous pobladors). El gros va vindre de poblacions diverses a Mallorca (com Artà o Muro), malgrat que la mobilitat posterior diluirà aquesta homogeneïtat "illenca", especialment a Fageca i no tant per al cas de Famorca. En qualsevol dels casos, cognoms com ara Massanet, Femenia, Llodrà o Seguí han dominat el paisatge poblacional d'ambdós pobles fins hui mateix. Valencians de socarrel, no deixa d'entreveure's certa base illenca que sura passats els segles: la sobrassada, el treball de la pedra en sec, i alguna que altra paraula o gir idiomàtic...

Fig. 1. Fageca. Collado de Cosme. A la derecha de la imagen está el Pla del Castell

Fig.2. Famorca